

Norsk kulturråd
Kopi: Kulturdepartementet

Oslo, 23. november 2020

KULTURRÅDETS MANGFOLDSOPPDRAK

Takk for invitasjon til dialog om Kulturrådets mangfoldsoppdrag.

NTO styrebehandler alle slike uttalelser. Neste styremøte er 15. desember. Nedenfor følger derfor i denne omgang kun noen overordnede betraktninger. Vi leverer gjerne et grundigere innspill etter førstkomende styremøte dersom det er anledning til det.

STORE UTFORDRINGER

Det knytter seg i dag betydelige strukturelle utfordringer til målene om mangfold og bred representasjon i musikk- og scenekunstinstitusjonene. Dette gjelder ikke bare i rekrutteringen av publikum og kunstnere, men også øvrig personale og institusjonenes ledelse.

Institusjonene har derfor et viktig ansvar for å styrke yringsmangfoldet både som arbeidsgivere og som viktige meningsdannende arenaer.

Å ivareta dette ansvaret fordrer fortløpende styrking og oppdatering av kunnskap og kompetanse i dialog med et mangfold av aktører lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

FORVALTNINGSSTRUKTURENE MÅ LEGGE TIL RETTE FOR YTRINGSMANGFOLD

Som kjent var NTO i [høringsuttalelsen til statsbudsjettet for 2020](#) kritisk til at Kulturrådet skulle ta rollen som nasjonal koordinator med et tilskudd på 4,4 mill. kroner for «å mobilisere til målrettet handling i kulturinstitusjonene». Dette ble foreslått samtidig som de samme institusjonene generelt får svekket rammevilkårene for egne langsiktige strategier for å fremme mangfold med akkumulerte årlige ABE-kutt.

Kulturrådets mangfoldsoppdrag føyer seg inn i en skrittvis utvidelse av Kulturrådets rolle og oppgaver inn mot musikk- og scenekunstinstitusjonene. Vi har etterlyst mer gjennomsluttede prosesser og grundigere vurderinger sammen med tydeligere begrunnelser og avklaringer *før* utvidelsen av Kulturrådets mandat og *før* Kulturrådet ble gitt det mangfoldsoppdraget som nå skal konkretiseres.

Slike vurderinger av Kulturrådets rolle burde vært gjort nettopp i lys av overordnede mål om *yringsmangfold, kunstnerisk frihet og kvalitet*.

En forutsetning for å nå disse målene er en organisering av politikk og forvaltning som sikrer spredt beslutningsmyndighet og sterke strukturer rundt selvstendige kunstinstitusjoner. NTO venter fortsatt på svar fra Kulturdepartementet på en rekke spørsmål som vi altså mener burde vært avklart i forkant, jf. [NTOs uttalelse om Kulturrådets nye rolle - behov for utredning og diskusjon](#).

BEHOV, PLASSERING OG ORGANISERING

Vi har også over tid oppfordret Kulturdepartementet til en tettere dialog med NTO og institusjonene om faktiske behov, fremfor at Kulturrådet først tillegges oppgaver som *deretter* skal fylles med mening og innhold.

I forprosjektrapporten [Et kunnskapsbasert og langsiktig mangfoldsarbeid](#) tas det til orde for å «kartlegge institusjonenes behov for å avklare roller» i dialog med NTO for å skaffe et godt grunnlag for å utvikle koordinatorfunksjonen.

Etter vårt syn burde en slik kartlegging snarere inngå i kunnskapsgrunnlaget for en vurdering av selve *behovet* for en nasjonal mangfoldskoordinator, samt *hvor* en slik oppgave eventuelt burde plasseres og *hvordan* den best kan organiseres.

Komiteen for kjønnsbalanse og mangfold i forskning (Kif-komiteen) er i så måte en interessant alternativ organisering. Slik det beskrives i Kulturrådets forprosjektrapport oppnevnes komiteen av Kunnskapsdepartementet og institusjonene selv er representert i komiteen. Sekretariatet er lagt til Universitets- og høyskolerådet.

BEGREPSDISKUSJONER

Like fullt ønsker vi selvsagt å bidra til at Kulturrådets mangfoldoppdrag nå blir meningsfylt. En premiss for dette oppdraget må være at det ikke overføres verken midler eller definisjonsmakt fra frie kunstinstitusjoner til Kulturrådets administrasjon som er underlagt politisk instruksjonsmyndighet.

Det gjelder også selve definisjonen av «kulturelt mangfold», sammen med mål og tiltak, i institusjonenes egne mangfoldstrategier. Selve begrepsdiskusjonen i Kulturrådets forprosjektrapport er interessant og kunnskapsfremmende, men det kan ikke være Kulturrådets målgruppedefinisjon og deres tolkning av Kulturdepartementets tilskuddsbrev til institusjonene som skal legge premissene for institusjonenes egne mangfoldstrategier.

Hver enkelt institusjon må ha handlingsrom til selv å reflektere over, definere og operasjonalisere begreper som del av eget langsiktig strategiarbeid, ut ifra lokale demografiske omgivelser og ulike forutsetninger for produksjonsvolum og formidlingsressurser, og som en integrert del av egne kunstneriske visjoner og mål.

INSTITUSJONENES SELVSTENDIGHET OG FAGKOMPETANSE

Musikk- og scenekunstinstitusjonene har det samme selvstendige ansvaret for å styrke mangfoldperspektivene i egen virksomhet som Rådet for Norsk kulturfond, styret i Fond for lyd og bilde og Utvalget for Statens kunstnerstipend (RSU) har for å styrke disse perspektivene innenfor sine respektive områder.

Institusjonene har også den samme selvstendige kunstfaglige beslutningsmyndigheten som RSU, og de besitter viktig kunstfaglig kompetanse og erfaringsbasert kunnskap.

I forprosjektrapporten understrekes RSUs selvstendighet i utviklingen av tiltak og virkemidler, samt at det er avgjørende for utviklingen av Kulturrådets administrative koordinatorfunksjon at det dras veksler på den kunnskapen og erfaringen som er representert i råd, styre og utvalg. Dette beskrives som en forutsetning for et presist og legitimt mangfoldarbeid.

Tilsvarende er det helt avgjørende at musikk- og scenekunstinstitusjonenes selvstendighet, kunstfaglige kompetanse, kunnskap og erfaringer anerkjennes i utviklingen av en koordinatorfunksjon.

Ifølge forprosjektrapporten er det verdt å merke seg at rådets strategiske oppmerksomhet per i dag er rettet mot å nå ut til flere og fange opp nye stemmer og nye praksiser. Det gjelder også musikk- og scenekunstinstitusjonene.

INSTITUSJONSKOMPETANSE

I forprosjektrapporten foreslås det at Kulturrådet skal være et støtteapparat og et samordningsorgan, mens det operative arbeidet skal gjennomføres av sektoren. En slik støttefunksjon fordrer bred kompetanse, herunder i ulike mangfoldsdimensjoner og målgrupper, slik det er gjort rede for i forprosjektrapporten.

I tillegg fordrer en slik funksjon overfor musikk- og scenekunstinstitusjonene at Kulturrådet har innsikt i institusjonenes forutsetninger og arbeidsmåter. Denne institusjonskompetansen er mangelfull i Kulturrådet per i dag.

Kulturrådets håndtering av statistikkoppdraget for disse institusjonene, f.o.m rapporteringsåret 2018, illustrerer denne manglende kompetansen med all tydelighet. Vi kommer tilbake med en utdypning og nærmere begrunnelse i et eget notat om dette.

SKOLE OG UTDANNING

Kulturrådets mangfoldsoppdrag må legges til grunn et helhetsperspektiv der skole, utdanning og kunstinstitusjoner sees i sammenheng. Langsiktige strategier for å fremme kulturelt mangfold må begynne i skolen som en unik fellesarena hvor holdninger til og kunnskap om kunsten dannes på tvers av sosiale og kulturelle skillelinjer.

Musikk- og scenekunstinstitusjonenes ansvar og forutsetninger for å lykkes må derfor sees i nær sammenheng med grunnskolens prioritering av estetiske og humanistiske fag, men også med kulturskolen og høyere utdanningsinstitusjoner som er avgjørende premissleverandører for institusjonenes eget mangfolds- og rekrutteringsarbeid.

EGNE MØTEPUNKTER

NTO deltar på arbeidsverkstedet 3. desember. Samtidig ser vi frem til egne møtepunkter med Kulturrådet om mangfoldsoppdraget på vegne av våre 51 medlemsvirksomheter.

De aller fleste av disse virksomhetene mottar per i dag driftstilskudd direkte over statsbudsjettet. Kulturrådet har altså ingen styringslinje overfor musikk- og scenekunstinstitusjonene, og det er i liten grad noen dialog mellom Kulturrådet og disse virksomhetene i dag.

Det er derfor viktig at det nå legges opp til en prosess hvor musikk- og scenekunstinstitusjonenes perspektiver, kunnskap og erfaringer blir tatt med i de videre vurderingene av både behovene for, samt organiseringen og konkretisering av en koordinerende mangfoldsfunksjon.

Med vennlig hilsen

Norsk teater- og orkesterforening

Morten Gjeltén
direktør